

HODOČAŠĆE UZVIŠENOG PEŠAKA IZ OTKOMBA

(*Rewriting*)

Mladi pesnik Tomas Korijat iz sela Otkomb je, u otpornim ravnim cipelama s duplim đonom i u prostoj, ali izdržljivoj odeći od porketa, 1608. godine prošpartao Evropom. Ovaj tridesetdvo godišnji pastorov sin, svršeni oksfordski student, izvrсни helenista i latinista, koji je povrh svega bio i dobro prihvaćen u određenim londonskim književnim krugovima, hrabro se ukrcao 14. maja u luci u Doveru na brod za Francusku. Gonjen dečaćkim željama da otkrije široki, nepoznati svet, odlučio je da pođe na put kako bi, najpre, upoznao Veneciju, koja ga je naročito privlačila svojom slavom, veličanstvenošću i jedinstvenošću.

Korijat se, pre polaska na put, za ne daj bože, obezbedio tako što je nekom sukнару iz svoje grofovije po imenu Džejk Star ostavio pedeset srebrnjaka i obavezao ga da mu, po povratku s neizvesnog i opasnog putovanja, isplati duplo veću sumu. O ovom rasprostranjenom običaju potanko je pisao Vilijam Šekspir u *Buri*, što je podatak od velikog značaja i za ovaj esej, ali i za sve druge sveobuhvatnije i prilježnije književne istorije. Tomas Korijat je, takođe, pribavio i pismo preporuke od engleskog konzula u Veneciji, kao i dozvolu od princa od Velsa da izađe iz kraljevstva, jer se u to vreme još uvek strogo poštovala odluka vigilantne kraljice Elizabete, koja je, dakako, s pravom strepela od uticaja francuskih i italijanskih verskih običaja na nedovoljno pažljive engleske plemiće, koji bi mogli da padnu u iskušenje i odreknu se protestantizma. Putnicima se u to vreme preporučivalo da sa sobom ponesu dve stvari: krajnju diskreciju i novac, svakako ne više od pet funti sterlinga u zlatu ili bakrenjacima.

Korijat se iskrcao u Kaleu i put nastavio pešice. Obišao je Francusku, Savoju, sever Italije, Veneciju, Graubinden, Gornju Nemačku i Holandiju, odakle se početkom oktobra vratio u London. Tokom petomesečnog putovanja nije se služio nijednim drugim jezikom osim latinskim. Korijatova strast prema putovanju bila je u srazmeri s njegovim darom da u vrlo kratkom roku refleksno shvati sve privlačnosti i mane oblasti ili grada koje je obilazio na svom putu. Gde god da se nalazio, Korijat je tragao za ličnim zadovoljstvima i utiscima koje će na njega ostaviti kakva katedrala, umetnička slika, vrt s vodoskocima, koncert ili lepo lice neke žene. On je, to je jasno kao dan, u isti mah bio i erudita i pustolov.

Zapravo, Korijat je, u suštini, bio pravi Englez, metodičan i precizan. Shodno takvoj svojoj prirodi, nije propuštao priliku da se u nekom gradu obavesti o njegovoj istoriji, broju stanovnika, o vrednosti valute ili o tačnom rastojanju između etapa puta. Voleo je i da tokom putovanja pribavlja suvenire: recimo, kamen s tragovima metala, koji je, treba i to naglasiti, izgubio usput, voštani zavetni dar, koji je ukrcao u jednoj crkvi, ili viljušku, koju je

doneo iz Italije, a zbog koje su mu se u Engleskoj podsmevali, jer je u to vreme bio običaj, koliko kod prostog sveta, toliko i kod onih plemenita roda, da se hrana jede prstima, koji nisu uvek bili najčistiji.

Korijatovo poslovično englesko poreklo se najviše ogledalo u njegovoj neumerenoj sklonosti ka piću zbog kog mu je često tokom putovanja bilo loše. U Hajdelbergu je, recimo, umalo zaspao na buretu s vinom, što je samo jedan od mnogih dokaza koji svedoče o tome da je često preterivao u piću.

Najneobičnije obeležje Korijatovog karaktera zapravo uopšte nije uobičajeno za Engleze: on se plašio svega i svačega. Strahovao je od razbojnika, prebrzih konja, planinskih puteva i inkvizicije. Jednom se bezrazložno uplašio da će ga kamenovati neki španski vojnik, za kog je umislio da ga je ovaj pomešao s nekim Flamancem, pa se dao u bežaniju. U Veneciji, u jevrejskoj četvrti, uplašio se nasmrtni Jevreja koji su mu se obraćali na svom jeziku, dok im je on odgovarao na latinskom. U Nemačkoj su ga prestravila dvojica odrpanih seljaka, za koje je pomislio da nameravaju da ga opljačkaju, a on im se lukavo predstavio kao prosjak i još od tih sirotana dobio bakrenjaka, taman onoliko koliko mu je bilo potrebno da plati pola večere u Badenu.

O neobičnom karakteru uzvišenog pešaka iz Otkomba svedoči i njegova žudnja za razonodom: radije je obilazio vašare, narodne svetkovine, žonglerske parade ili kuće kakvih prodavačica ljubavi, nego što je išao u posete spomenicima, univerzitetima, školama i drugim institucijama koje bi mu pružile objektivnija zadovoljstva. Treba dodati još i to da je, da li zbog mladosti i detinje duše ili zbog varljivog uticaja okruženja u kom bi se zatekao, malo nedostajalo da, ushićen freskama, samostanima, crkvama, relikvijama svetaca ili predusretljivošću jezuita i franjevaca, ovaj predani protestant postane katolik. Neretko bi ga pojedini grad toliko opčinio svojom lepotom da se zaklinjao kako će doći, kad mu bude vreme iscurilo, da baš u njemu umre.

Očaran svim ovim neobičnim avanturama s puta, rešio je da napiše putopis. Ali, ne samo što ga je nepouzdana sukna Star, i pored pisane potvrde, prevario i nije mu isplatio dvostruko veću sumu od one koju mu je Korijat poverio, nego je godinama nakon što je poletno napisao pripovest o svom hodočašću uzalud obijao pragove štampara, koji nisu uvidali baš nikakvu korist za englesku književnost, a posebno ne za njihov posao, da objave to delo, toliko hrabro i žanrovski potpuno novo. Ipak, kako su Korijata krasili veliko strpljenje i domišljatost, on se dosetio da zatraži od pesnika koje lično poznaje stihovane pohvale svojoj putopisnoj proznoj knjizi, te je od Bena Džonsona, Dejtona, Džona Dona, Džona Čapmena i Žana Loazoa de Turvila pribavio sve same pindarovske ode, sonete, epigrame i akrostihove, napisane na engleskom, latinskom, grčkom, makaronskom i „utopijskom jeziku“ Henrija Pičama. Cinizmu skloni će primetiti da su sve pesme o Korijatu komične, napisane s ciljem da se narugaju dobrotivom pešaku iz Otkomba.

Kako su u to vreme štampari i knjižari više voleli pesmarice nego najzanimljiviju prozu, Korijat je ovim lukavstvom uspeo da posle tri godine od povratka nađe čak dvojicu štampara, od kojih je jedan – T. Torp objavio seriju *Panegiričnih poema*, a drugi – V. Stensbi odštampao i pesme i prozno delo u obimnoj knjizi koja ima više od 700 stranica. Jedinstveni naslov knjige je glasio: *Sirova stvarnost od Korijata, halapljivo progutana tokom petomesečnog putovanja po Francuskoj, Savoju, Italiji, Retiji, zvanog pokrajina Graubinden, po Helveciji ili Švajcarskoj*,

po nekim delovima Gornje Nemačke i Holandije; svarena zatim na vazduhu koji otvara apetit u Otkombu u Somersetu; a sada razdeljena kao hrana za one podanike ovog kraljevstva koji žele da putuju, od Tomasa Korijata.

Knjiga je bila ukrašena gravirama koje je sam autor nacrtao ili su bile nacrtane prema njegovim konkretnim uputstvima. Dve najupečatljivije gravire predstavljale su čuveno nirnberško bure s Korijatom kako stoji na njemu s bokalom vina u ruci i venecijanski susret s lepom kurtizanom Margaritom-Emilijanom. Na naslovnoj strani knjige, simbolično uokvirana jednim dopadljivim lovorovim vencem, nalazi se serija sličica koje, na primer, prikazuju kako je Korijat dobio morsku bolest ploveći između Dovera i Kalea ili slučaj koji se dogodio u Veneciji kada mu je jedna laka žena, pošto je odbio da se popne u njenu sobu, sasula korpu jabuka na glavu. Pisana je sočnim stilom i prožeta humanizmom i klasičnom ozbiljnošću, ali ujedno i duhovitošću i prisnom konverzacijom. Štampar Stensbi je sigurno zadovoljno trljao ruke, jer se Korijatova *Sirova stvarnost* odlično prodavala i bila često preštapavana.

Tomasa Korijata iz Otkomba je strast ka putovanjima odvukla u Izmir, Jerusalim, Persiju i Hindustan. Nikada nećemo saznati da li se spremao da napiše knjigu o tom drugom putovanju koje ga je odvelo na Istok, jer je u Suratu u indijskoj državi Gudžarat, decembra 1617. godine, zbog opijanja vinom iz Španije, zaradio stomačni fluks i umro nakon nekoliko dana agonije.

Više od dva veka, na jednom stubu crkve u Otkombu, stajale su, poput relikvije, njegove ravne cipele s duplim đonom koje je nosio tokom petomesečnog putovanja opisanog u *Sirovoj stvarnosti*. Uspomeni na plemenitog pešaka iz okruga Somerset pridružuje se i neprovereni podatak da je, danas sasvim zaboravljeno, Korijatovo putopisno delo toliko očaralo pesnika i dramatičara iz Straforda na Ejvonu da ga je, ni manje ni više, podstaklo da napiše slavnu *Buru*.⁵

⁵ Ovaj tekst, pisan tehnikom *rirajtinga*, nastao je na osnovu izvoda iz knjige *Ekscentrici i avanturisti raznih zemalja* Teodora de Vizeva, koju je prevela s francuskog Olgica Stefanović, a objavio *Službeni glasnik* 2009. godine.